

A Scale Development On Study And Learning Strategies For High School Students (Adana Sample From Turkey)

Lise Öğrencileri İçin Bir Ders Çalışma Ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği Geliştirme Çalışması

Doç. Dr. M. Oğuz Kutlu¹, Prof. Dr. Asım Yapıcı² & Şadiye Korkmaz³

Özet

Bu araştırmanın amacı lise düzeyindeki öğrencilerin çalışma ve öğrenme stratejilerine yönelik tutumlarını belirlemek için likert tipi bir ölçek geliştirmektir. Lise düzeyinde öğrencilerin ders çalışma ve öğrenme stratejilerine yönelik tutumlarını belirlemek için likert tipi ölçek geliştirilerek, öğrencilerin "etkili ders çalışma ve öğrenme becerilerinin" farkında olma düzeyleri belirlenecek olması araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Araştırmaya 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Adana Merkez'de öğrenim gören 9. ve 10. sınıf 385 Devlet Anadolu Lisesi öğrencisi katılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan toplam 46 madde, çalışma grubuna bir aylık süre içerisinde araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde faktör analizi, Cronbach Aplha katsayısı, Hotelling's T Squared testi, Split half testi, Spearman Brown katsayısı ve Guttman Splitt-Half coefficient'e göre oluşan korelasyonel değer kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ders Çalışma Becerileri, Öğrenme Stratejileri, Öğrenme kuramları, Öğrenmeyi Öğrenme

Abstract

The purpose of this research is to develop a Likert-type scale to determine the attitudes of the students' study and learning strategies at the high school level. A Likert-type scale was developed to determine the high school level students' attitudes towards study skills and learning strategies. This case was the importance of the research. 385, 9th and 10th grade students who were at State High Schools in Adana participated this research in 2013-2014 academic year. 46 items were prepared and applied by the researchers. Factor analysis of the data, Cranbach Aplha coefficient, Hotelling's T-Squared test, Split half test, Spearman Brown coefficient and correlation value that was formed by Guttman Split-Half test was used.

Keywords: Study skills, learning strategies, Learning theories, Learning to learn

Giriş

Öğrencinin nasıl öğreneceği, nasıl hatırlayacağı, kendi kendini nasıl motive edeceği ve kendi öğrenmesini nasıl kontrol edip yönlendireceği öğrenme için önemli bir süreçtir. Planlı çalışma, tekrar, motivasyonu kapsayan öğrenenin başarıya ulaşma ile ilgili görüşleri, zeka ile ilgili olan görüşleri ve buna ek olarak öğrenme kuramları da ders çalışma becerilerinin kapsamında. İlgili literatürde Zekanın hem kalıtsal faktörlerden hem de çevresel faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir.

¹ Çukurova Üniveristesi, Eğitim Fakültesi, Adana, Türkiye.

² Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Adana, Türkiye.

³ Çukurova Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi, Adana, Türkiye.

Ders çalışma becerileri *akademik becerileri* kapsamakla birlikte *kişisel becerileri* de kapsamaktadır. Akademik beceriler okuduğunu kavrayabilmeyi, okuduğu metinde ilgili bilgiyi ortaya çıkarabilmeyi, sonuç çıkarmayı, okuduklarını özetleyebilmeyi, vb. içermektedir.

1. Ders Çalışma Becerileri

Kişisel beceriler, öğrenenin istekli olmasını, güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olmasını, kararlı olmasını, plan yapmasını, zihninin ve vücudunun zinde ve sağlıklı olmasını ve öğrenmeye karşı olumlu tutum ve davranışlarını, iç motivasyonunu ve dış motivasyonunu kapsamaktadır (Ekmekçi, 1994).

Pauk (2001) ders çalışma becerileri ve nasıl çalışılması gerektiği hususunda; **hedef belirlemenin**, zaman yönetiminin (planlamasının), stresin üstesinden gelebilmenin, konsantrasyonun ve odaklanmanın, unutkanlığın ve hatırlamanın, **anlayarak** ve belli bir sürede okumanın, **öğrenilecek** olan konu ile ilgili anahtar kavramları kavramanın ve kullanmanın, sunulan dersi dikkatli bir şekilde dinlemenin ve notlar almanın önemli olduğunu belirtmektedir. Sınav korkusunu yenmenin, ders kitaplarının bölümlerinin neler olduğunu ve bu bölümlerde hangi konuların anlatıldığını farkında olunmasının, vb. önemli olduğunu vurgulamıştır. Bireyin kendi yaşantısı yolu ile davranışında meydana gelen değişimin öğrenme olduğunu belirtmiştir. Senemoğlu (2005) **öğrenmenin**, yaşantı ürünü ve kalıcı izli davranış değişikliği olduğunu belirtmektedir. Öğrenmenin üç temel özelliği ise davranışta gözlenebilir bir değişim olması, değişimin yaşantı sonucunda oluşması ve öğrenmenin kalıcı izli olmasıdır. Ders çalışma becerilerine ve buna ek olarak ders çalışma becerilerinin kapsadığı öğrenme stratejilerine sahip olan öğrenciler öğrenme sürecinde kendi sorumluluklarının farkında olmakla birlikte öğrenme sürecinde aktif rol almak isterler ve akademik başarılarını artırırlar.

Kirby (1988), öğrencilerin ders çalışma becerileri ile ilgili bilgi sahibi olmalarının, öğrenme süreçlerinde aktif bir rol almalarına da yardımcı olacağını belirtmektedir. **Becerilerin**, öğrenme sürecinde öğrenilmesi gereken davranışın veya hareketin kolaylıkla ve rahat bir şekilde yapılabilmesini sağladığını ve **becerilerin**, planla birleştirilmiş taktik ve stratejileri kapsamakta olduğunu ifade etmektedir. Strateji ve birbirlerine çok yakın kavramlar olan taktik ve beceri arasında önemli farklar olduğunu da vurgulamaktadır. Beceriler, davranışla ifade edilen kapasiteler veya yeteneklerdir. Beceriler geliştirilebilir ve üzerinde pratik yapılabilir. Kirby (1988) becerilerin zihnimizde bulunan bizim araçlarımız olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte becerinin iki şekilde kullanılabileceğini belirtmektedir; beceriler **kasten**, bilinçli ve otomatik olarak veya **bilinçsiz** bir şekilde karar vermeden yapılır. Stratejiler ve taktikler ise bilinçli ve kasıtlı olarak yapılır. Eğer bir beceriyi bilinçli bir şekilde karar vererek uygulamak istememiz durumunda, taktik ve stratejilerde kapsam dahilindedir. Beceriler yapabileceklerimizdir. Stratejiler ve taktikler bu becerileri uygulamak için verilmiş, bilinçli olan kararlarımızdır. Beceri ise planla birleştirilmiş taktik, strateji ve manevraları kapsamaktadır. Öğrenme, beceriler daha kasıtlı ve sorumlu bir şekilde yapılması halinde geliştirilebilir (Kutlu & Korkmaz, 2014). Ders Çalışma Becerileri, etkili öğrenme, ders çalışma, zaman yönetimi, motivasyon oluşturma, ders çalışma, vb. gibi becerileri kapsamaktadır (Kutlu & Canbolat-Bozkurt, 2007). Pauk (1984) ders çalışma becerilerinin, öğrenme, hatırlama ve sınav çalışmalarını içerdiğini vurgulamaktadır, bununla birlikte, ders çalışırken şu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Bilgiyi hatırlama: öğrenilen bir konu gerektiğinde hatırlanamıyorsa az bir değeri vardır. Derslerin tekrar edilmesiyle öğrenilen bilgiler hatırlamayı kolaylaştırılmaktadır. **Göz gezdirme (Skimming):** hemen metni gözden geçirmek; konuyla ilgili genel bir bilgi sahibi olmak için kullanılır. **Tarama (Scanning):** özel bir bilgi arandığı takdirde bu strateji kullanılmaktadır. Genelde sözlükte bir kelime arandığında ya da ansiklopedide bir konuyu ararken, incelerken kullanılır (tarama yapılır). **Kapsamlı okuma (Extensive reading):** uzun metinlerde veya zevk için yapılan okumalarda bu okuma şekli tercih edilir. Tatilde roman ya da kitap okunduğunda bu tür bir okuma yapılır. Sözlükte bilinmeyen her kelimeye bakılmaz. Genel olarak okunulan metnin anlaşılması yeterlidir. Bu nedenle metin akıcı bir şekilde okunur. **Yoğun Okuma (Intensive reading):** kısa metinler derinlemesine okunurken, ayrıntılara inilmesi gerektiğinde bu şekilde okunur. **Ders kitaplarını (Text book) okuma ve not alma:** bilgilerin çoğunu öğrenciler okulda ders kitaplarından öğrenirler ve öğrendiklerini not alırlar. **Kaynakları kullanma:** öğrenciler, okulda başarıyı yakalayacakları birçok kaynak kitaplarına sahip olduklarının farkında olmalıdırlar. **Ana fikri bulma:** öğrenciler okuma paragraflarında ve metinlerde nasıl ana fikri bulacaklarını bilmelidirler. Bunun için okuma stratejilerini bilmelerine ihtiyaç vardır.

Kelime anlamını öğrenme: öğrenciler herhangi bir materyali okurken bilmedikleri kelimeleri öğrenmek için bazı stratejileri bilmeleri gerekir. **Grafikleri yorumlama:** öğrenciler, haritaları, grafikleri, diyagramları, tabloları ve şekilleri nasıl anlayabileceklerini ve yorumlayacaklarını öğrenmelidirler, eğer öğrenciler bunları yorumlamayı öğrenirlerse, öğrendikleri bilgileri anlamaları kolaylaşır.

Öğrenciler kitaplarından etkili ve yeterli düzeyde bilgiyi nasıl alabileceklerini ve ders kitaplarının ilgili bölümlerinden (ders kitaplarının sonunda yer alan bölümden, sözlüğünden veya fihristinden, son sayfalarında yapılan açıklamalarından, indeksinden, vb. bölümlerinden) öğrenmelidirler. Dolayısıyla öğrenciler ders kitaplarını nasıl okumaları gerektiğini ve not alma stratejilerini bilmeli, bu stratejiyi kullanmalıdırlar (Grellet,1981).

Pauk (2001) önerdiği sınıfta not alma stratejileri ise şu şekildedir: **1.** Anlatılan konuyu dikkatli bir şekilde dinlenmeli ve not almalı, öğrencinin kendi eli ile yazdığı notlar başarı için önemlidir. **2.** Öğrenen yazdığı notlarını birleştirmelidir. Her bir ders ile ilgili tutulan notun ayrı bir defterde toplanması gereklidir. **3.** Dersi dinlerken başka bir aktiviteyle ilgilenilmemelidir. Bu tarz bir aktivite veya hareketler, öğrencinin konsantrasyonunu bozmaktadır. **4.** Akademik anlamda azimli olunmalı, derse çalışmak ve konsantre olmak için çok gayret edilmelidir. Her konu ile ilgili not alınmalıdır. **5.** Öğretmenin önemle vurguladığı yerler için yıldız, ok yada altını çizme gibi semboller kullanılmalıdır. **6.** Öğretmenin referans gösterdiği kitapları, yardımcı kaynakları, kılavuz kitapları veya daha sonra konu ile ilgili okunması gereken metinleri öğrenci not almalıdır. **7.** Dersten sonra anlatılanları, öğrenci kendi cümleleri ile yorumlamalıdır.

2. Öğrenme Kuramları

Öğretme ve öğrenme alanındaki kuramlar nesnelci (objectivist) ve yapıcı (constructivist) olarak sınıflandırılabilir. Bu iki kuram sınıfının, algılama, bilme, anlama ve öğrenmeye ilişkin açıklamaları birbirlerinden oldukça farklılaşmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda bu kuramlar, öğretim uygulamaları üzerindeki uygulamalarda karşıtlık göstermektedir. Geleneksel olarak nitelendirilen öğretim uygulamalarının temeli nesnelci görüşe dayalıdır. Diğer bir taraftan, yapıcı görüş, geleneksel öğretim uygulamalarında karşılaşılan birçok soruna çözüm getirebilecek bir seçenek olarak görülmektedir. Bilginin bireyden bağımsız olarak dış dünyada var olduğunu kabul eden nesnelci görüş, öğretimin hedefini, bu bilgilerin öğrencilere olabildiğince etkili biçimde aktarılması olarak belirlemektedir (Bednar, Cunningham, Duffy, & Perry, 1995. Akt. D. Deryakulu). Buna bağlı olarak da, öğrencilerin hedefi, bu bilgileri kazanmak, öğretmenlerin görevi de öğrencilere bu bilgileri iletme olmalıdır. Öğretim, önceden belirlenmiş bilgilerin (içeriğin) öğrencilere aktarılması; öğrenme ise, bu bilgilerin öğrencilerin zihninde sunulduğu biçimiyle oluşması sürecidir.

Nesnelci görüş, değişik geçmiş deneyimlere sahip bireylerin, belirli bir deneyim sonucunda birbirlerinden farklı anlayışlar geliştirebileceklerini kabul etmekle birlikte, bunun istenilecek bir şey olmadığını çünkü bu durumun eksik, taraflı veya hatalı anlayışlara neden olabileceğini ileri sürmektedir (Duffy & Jonassen, 1991, Akt. D. Deryakulu). Oysa, ulaşılması gereken, herkesin dünyayla ilgili aynı nesnel, tam ve doğru bir anlayışı kazanmasıdır. Nesnelci görüşün eğitim alanında çok çeşitli yansımaları vardır. Özellikle bilginin ne olduğu, bilmenin ne anlama geldiği, öğretme ve öğrenmenin işlevinin ne olması gerektiğine ilişkin varsayımlarını paylaşan öğrenme kuramlarından en iyi bilinenleri davranışçı kuramlar ve bilgi işlemeyle dayalı bilişsel kuramlardır.

Jonassen (1988) bilginin işlenmesine dayalı bilişsel öğrenme kuramına göre, öğrencilerin, öğretim sırasında kendilerine sunulan uyarılara edilgen biçimde tepki vermek yerine, etkin araçlarla sunulan bilgilere dikkatini verme, yeni bilgilerle ilgili olarak önceden edinilmiş bilgileri bellekten çağırma, yeni ve eski bilgileri ilişkilendirerek yapısal açıdan yeniden düzenleme ve daha sonraki öğrenmelerde tekrar kullanmak üzere bu yeni yapıyı kendilerine özgü yöntemlerle belleğe kodlayarak öğrenmekte olduğunu ifade etmektedir. Bu kuramda öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin açıklanışında insan belleği duysal bellek, kısa-dönemli bellek (çalışan bellek), uzun-dönemli bellek gibi bazı bölümlere ayrılarak kavramsallaştırılmaktadır. Her ne kadar, bilgi işlemeyle dayalı bilişsel öğrenme kuramı öğrenmede öğrencinin zihinsel bilgi işleme etkinliklerini ön plana alarak davranışçı kuramdan oldukça farklı bir bakış açısı sergilese de, temelde her iki kuram da bilgi ve bilmeye ilgili nesnelci görüşün varsayımlarını benimsemektedir.

Jonassen (1994) yapıcı görüşe göre öğrenmenin, öğrencinin duyu organları ile dış dünyadan algıladığı belirli bir nesneyi, olayı, olguyu ya da kavrama ilişkin zihninde kendi gerçeğini (bilgilerini) yapılandırması olduğunu veya en azından önceki deneyimlerine dayalı olarak gerçeği yorumlaması süreci olarak belirtmektedir. Bu süreçte Öğrenen çevreyle etkileşimde bulunarak deneyimler yaşar ve yeni karşılaştığı bilgiye kendine göre anlam yükler, yorumlar, yani kısacası içselleştirir, bilgiyi kendi gerçekliğine uygun olarak kabul eder. Böylelikle, yeni bilgiler önceden yapılanmış bilgilerin üzerine inşa edilir.

3. Yöntem

3.1. Çalışma grubu: Araştırmaya 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Adana Merkez'de öğrenim gören 9. ve 10.sınıf 385 Devlet Anadolu Lisesi öğrencisi katılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması: Araştırmacılar tarafından hazırlanan toplam 46 madde, çalışma grubuna bir aylık süre içerisinde araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. (46 maddenin ön uygulaması, çalışmadan 3 hafta önce yapılmıştır).

3.3. Verilerin Çözümlemesi: Verilerin çözümlemesinde faktör analizi, Cronbach Alpha katsayısı, Hotelling's T Squared testi, Split half testi, Spearman Brown katsayısı ve Guttman Splitt-Half coefficient'e göre oluşan korelasyonel değer kullanılmıştır.

Ölçek geliştirme çalışmasında *kapsam geçerliği* için uzman görüşleri sonrasında kullanılan 5 madde olumsuz, 41 madde olumlu ve 2 madde de geliştirilmeye çalışılan ölçeğe uygun olmaması nedeni ile çıkartılmıştır. Öğrenciler tercihlerini "her zaman", "genellikle", "sık sık", "bazen", "hiçbir zaman" şeklinde belirtilmiştir. Seçeneklerin puanlaması "her zaman (5)", "genellikle (4)", "sık sık (3)", "bazen (2)", "hiçbir zaman (1)" şeklindedir.

4. Bulgular

Verilerin faktör analizi için uygunluğunu ve örneklem yeterliğini belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi kullanılmıştır.

KMO değerinin 1.00'e yaklaştıkça oldukça iyi, 0.50'nin altında olması ise kabul edilmemektedir (Büyüköztürk, 2014).

- Faktör analizi sonucuna göre Kaiser Meyer Olkin (KMO)=0.91 ve Bartlett's testi (Bartlett's test of sphericity) sonucu 2532.609 olarak elde edilmiş, sign. değeri 0.00 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.
- KMO'nun 0.60'dan yüksek, Bartlett testinin 0.00 düzeyinde anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun ve örneklemin yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Faktör analizi sonuçları (KMO ve Bartlett testi)

Rotated Component Matrixa					
	Component				
	1	2	3	4	5
M4	,080	,184	-,022	,724	-,060
M10	,239	-,027	,277	,618	,341
M15	,201	,141	,195	,019	,783
M16	,136	,166	,082	,118	,788
M22	,305	,384	,523	,160	,072
M3	,128	,045	,649	,440	,090
M27	,207	,190	,749	,020	,076
M29	,176	,281	,688	-,101	,277
M30	,163	,707	,118	,119	,150
M31	,214	,693	,181	,082	,150
M32	,308	,682	,190	,032	,086
M33	,350	,575	,288	,121	-,015
M34	,570	,164	,272	,212	,028
M35	,545	,230	,214	,198	,213
M36	,581	,153	,090	,209	,295
M37	,651	,225	,129	-,134	,059
M38	,720	,065	,256	-,120	,061
M39	,689	,239	,130	,214	,136
M40	,519	,380	-,037	,340	,062
M42	,485	,405	-,059	,283	,234

Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre KMO=0.91 ve Bartlett testi=2532.609 olarak analiz edilmiştir. Tabachnick ve Fidell'e (2001) göre maddelerin (değişken) yüklerinin (yük değerlerinin) 0.32'nin üzerinde olması gerekmektedir. Comrey and Lee (1992) değişken yük değerleri a) 0.71 (%50) "mükemmel" b) 0.63 (%40) "çok iyi" c) 0.55 (%30) "iyi" d) 0.45 (%20) "Orta" e) 0.32 (%10) "zayıf" şeklinde belirtmişlerdir. Geliştirilen ölçeğin maddelerinin yükleri 0.78-0.48 arasında değişmektedir. Bu durumda madde *yüklerinin iyi ve orta* düzeyde olduğu görülmektedir. Geliştirilen 5'li likert tipi ölçek 20 madde içermektedir ve *5 alt kategoriden (faktörden)* oluşmaktadır.

1. **Kategori:** İlişkilendirme Stratejileri: 34,35,36,37,38,39,40,42
2. **Kategori:** Tekrar Stratejileri: 30,31,32,33
3. **Kategori:** Öğrenmeye karşı tutum (Öğrenmek için kararlı olma): 22, 3, 27, 29
4. **Kategori:** Öğrenmeden zevk alma: 4, 10
5. **Kategori:** Kendine güven: 15,16

Ölçek geliştirme çalışmasında yapı geçerliliğini incelemek için faktör analizi, güvenilirlik kapsamında iç tutarlılığı incelemek için Cronbach Alpha katsayısı sonuçlarına bakılmıştır. Cronbach Alpha katsayısı ise 0.90'dır. Field (2002) 0.50-0.70 arasında olan KMO testinin istatistik sonuçlarının orta düzeyde, 0.80-0.90 arasında olan KMO istatistiklerinin çok iyi düzeyde, 0.90 ve üzerinde olanların oldukça iyi (çok iyi) düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Değişken ortalamalarının birbirine eşit olup olmadığını, maddelerin öğrenciler tarafından aynı algılanıp algılanmadığını, maddelerin zorluk derecelerinin birbirine eşit olup olmadığını belirlemek için Hotelling t kare testi yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Hotelling's T squared testinin 639.072 ve sig. değerinin 0.00 düzeyinde olduğunu görmekteyiz bu değer 0.05'den küçük olduğu için değişkenlerin ortalamalarının birbirinden farklı olduğunu söyleyebiliriz.

Cronbach alpha değerinin ise 0.90 olduğu görülmektedir. Cronbach Alpha değeri $0.60 < \alpha = 0.90$ olduğu için oldukça güvenilirdir.

Split Half Testi Sonuçları:

$\alpha = 0.82$ Ölçeğin 1. Bölümü: m3,m4,m10,m15,m16,m22,m27,m29,m30,m31

$\alpha = 0.86$ Ölçeğin 2. Bölümü: m32,m33,m34,m35,m36,m37,m38,m39,m40,m42

Split Half testi dikkate alındığında ise cronbach alpha katsayısının ölçeğin birinci bölümü için *0.82*, ikinci bölüm için *0.86* olduğu görülmektedir.

Ayrıca **Spearman Brown katsayısının 0.83** ve **Guttman Splitt-Half** coefficient'e göre korelasyon değerinin *0.83* olması oluşturulmaya çalışılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı ders çalışma ve öğrenme becerilerinin farkında olunmasının düzeyini belirlemede kullanılacak bir ölçek geliştirmektir. Faktör analizi sonucuna göre Kaiser Meyer Olkin (KMO)= 0.91>0.60'dan yüksek, Bartlett testinin 0.00 düzeyinde anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun ve örneklemin yeterli olduğunu göstermektedir. Cronbach alpha katsayısı ise 0.90 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik analizi sonucunda yapılan Hotelling's T squared testinin sonucu, 0.05'den küçük olduğu için değişkenlerin ortalamalarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Split half testi sonucuna göre cronbach alpha katsayısının ölçeğin birinci bölümü için 0.82, ikinci bölüm için 0.86 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Spearman Brown ve Gutmann Split Half coefficient katsayısının 0.83 olması oluşturulan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın, lise düzeyinde öğrencilerin ders çalışma ve öğrenme stratejilerine yönelik tutumlarını belirleyen likert tipi ölçek geliştirilerek ilgili literatüre katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. (7.baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Comrey, A.L. & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. (2nd ed). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Deryakulu, D. (2000). Sınıfta demokrasi. A. Şimşek (Edit.), Yapıcı Öğrenme. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Ekmekçi, Ö. (1994). Ways of attaining study skills. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Field, A. (2002). Discovering statistics using SPSS. London: Sage.
- Grellet, F. (1981). Developing reading skills. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jonassen, D. H. (1988). Integrating learning strategies into courseware to facilitate deeper processing. in D. H. Jonassen (Ed.). Instructional designs for microcomputer courseware. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Jonassen, D. H. (1994). Toward a constructivist design model. Educ. Technol., 31(6): 35-37.
- Kirby, J. R. (1988). Learning Strategies and Learning. Ronald R. Schmeck (Ed.), *Style, strategy and skill in reading*. (pp. 229-274). New York, London: Plenum Press.
- Kutlu O. & Bozkurt, Canbolat M. (2007). Okulda ve sınavlarda adım adım başarı. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kutlu. M. O. & Korkmaz, Ş. (2010). "Ders Çalışma Becerileri Eğitiminin İlköğretim II.Kademe 8.Sınıf İngilizce (Yabancı Dil) Ders Başarısına Ve Kalıcılığına Etkisi ", *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Pauk, W. (1984). How to study in College. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Pauk, W. (2001). How to study in college (7th ed.). Boston-New York: Houghton Mifflin Company.
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim öğrenme ve öğretim. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Tabachnick, B. G. & Fidel, L. S. (2001). Using multivariate statistics (4th Ed.). MA: Allyn and Bacon, Inc.